

2. 8. 2001

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Lituji, nemám drobné ... aneb pravidla při příjmu peněz a poskytování náhrad za poškozené peníze

Jistě každý z nás se alespoň jednou dostal do situace, kdy za menší nákup platil bankovkou větší hodnoty a prodávající odmítl její převzetí se slovy: „Lituji, nemám drobné, nemohu Vám vrátit.“ Jindy si zase dítě rozbije své prasátko a s pytlíkem pětikorunových mincí se vydá nakupovat vánoční dárky. Že Vám manželka vyprala spolu s oblíbenou košilí také celou výplatu? A co s bankovkou, která se dostala do rukou Vašemu tak hravému dítěti?

Jistě každý z nás se alespoň jednou dostal do situace, kdy za menší nákup platil bankovkou větší hodnoty a prodávající odmítl její převzetí se slovy: „Lituji, nemám drobné, nemohu Vám vrátit.“ Jindy si zase dítě rozbije své prasátko a s pytlíkem pětikorunových mincí se vydá nakupovat vánoční dárky. Že Vám manželka vyprala spolu s oblíbenou košilí také celou výplatu? A co s bankovkou, která se dostala do rukou Vašemu tak hravému dítěti? Jaká je tedy zákonná úprava stanovící pravidla, jež jsou závazná při příjmu peněz a při poskytování náhrad za poškozené peníze?

Tímto velmi praktickým právním předpisem, jež by měl být brán na paměti při každodenních běžných peněžních transakcích je vyhláška České národní banky č. [37/1994](#) Sb., kterou se stanoví postup při příjmu peněz a nakládání s nimi a při poskytování náhrad za necelé a poškozené bankovky a mince.

Při příjmu platných tedy zákonných českých bankovek neplatí pro právnické ani fyzické osoby žádná omezení. Jiná situace ovšem nastává při příjmu platných českých mincí. Bez omezení je přijímají Česká národní banka a banky. Ostatní právnické osoby a osoby fyzické mají právo odmítnout přijetí mincí, pokud jich je více než 10 kusů v téže nominální hodnotě, dále mohou odmítnout přijetí mincí, jež by pokrývaly částku nad 100 Kč, pokud by se jednalo o mince do nominální hodnoty 10 Kč včetně a nad celkovou částku 500 Kč u mincí vyšších nominálních hodnot. Odmítnout mohou přijetí také platných českých pamětních mincí, a platných československých pamětních mincí – tyto přijímají bez omezení Česká národní banka a ostatní banky.

Je samozřejmé, že peníze se oběhem opotřebovávají. Pro právnické osoby, jež přijímají peníze neplatí žádné omezení pro příjem opotřebovaných peněz, jsou tedy povinny tyto peníze, pokud se jimi platí a pokud jsou celé a celistvé, přijmout. Fyzické osoby však mohou přijetí oběhem opotřebovaných nebo poškozených zákonných peněz odmítnout. Peníze poškozené i jinak než jen pouhým oběhem přijímají Česká národní banka a banky. Oběhem opotřebované a poškozené zákonné peníze se nevydávají zpět do oběhu. Za celé zákonné peníze se podle tohoto právního předpisu považují takové peníze, kterým nechybí žádná jejich část, za celistvé zákonné peníze se potom považují takové peníze, které tvoří souvislý a neporušený celek.

Poškozené bankovky a mince vydané Českou národní bankou, u kterých nejsou pochybnosti o tom, o jakou nominální hodnotu se jedná, vyměňují Česká národní banka a banky provádějící pokladní operace. Jaká se poskytuje náhrada za poškozenou bankovku či minci? Nahrazuje se celá nominální

hodnota bankovek a mincí? Výše náhrady se poskytuje v souvislosti se stupněm poškození vyměňované bankovky, mince.

V plné nominální hodnotě a bez jakýchkoli srážek se vyměňují bankovky, pokud jsou celé a nejsou složeny z více než dvou částí, u kterých nejsou pochybnosti o tom, že k sobě patří. Stejně se vyměňují také celé mince a poškozené bankovky, pokud jsou celistvé, u kterých chybí pouze část nepotištěného bílého okraje. Pravidla výměny bankovek a mincí se samozřejmě týkají pouze takových peněz, u kterých nejsou pochybnosti o jejich pravosti.

Banky mohou odmítnout výměnu takových bankovek a mincí, jejichž poškození je takového rozsahu, že jejich obrazec nebo reliéf je nečitelný, deformovaný nebo proděravělý. Takové bankovky nebo mince odeberou bez náhrady a zašlou je ke zničení České národní bance. O odebrání bankovek nebo mincí se vystavuje předložiteli potvrzení. Jedná-li se o výměnu bankovek, jež byly popsány, pomalovány, přetištěny, perforovány nebo které byly zamazány barvou, lepidlem nebo obdobně, a které byly odebrány bez náhrady, takové se posílají k posouzení České národní bance.

Podle velikosti plochy poškozené bankovky se poskytuje náhrada za bankovky necelé a za celé bankovky složené z více než dvou částí. Velikost plochy bankovek se určuje podle mřížek, které rozdělují plochu bankovky stejným počtem svislých i vodorovných linek na 100 stejně velkých políček. Do plochy zbytku bankovky se započítávají políčka, která jsou zbytkem bankovky zakryta více než z poloviny. Nominální hodnota bankovky se poskytuje v případě, že poškozená bankovka je celá nebo její předložený zbytek je větší než tři čtvrtiny původní plochy bankovky. Polovina nominální hodnoty bankovky se poskytuje v případě, že činí předložený zbytek polovinu až tři čtvrtiny původní plochy bankovky. Pouze jedna čtvrtina nominální hodnoty bankovky se poskytuje v případě, že předložený zbytek činí nejméně čtvrtinu a méně než polovinu původní plochy bankovky. Za zbytek bankovky menší než čtvrtina původní plochy se náhrada neposkytuje.

Co se týče náhrady za poškozené mince, poskytuje se náhrada pouze tehdy, jde-li o mince, u kterých může v důsledku technologie jejich výroby dojít k oddělení vnějších a středních částí nebo které jsou podélně rozštěpené v hraně na část s lící stranou a na část s rubovou stranou. Náhrada se poskytuje ve výši nominální hodnoty mince, pokud jsou předloženy všechny části mince nebo alespoň ta část, jejíž průměr odpovídá celkovému průměru mince. Za samostatně předložené střední části mince se náhrada neposkytuje. Jedná-li se o náhradu rozštěpené mince, ve výši nominální hodnoty se poskytuje, byli-li předloženy obě její části, při předložení pouze jedné z částí rozštěpené mince se poskytuje náhrada ve výši poloviny nominální hodnoty mince.

Najde-li se ve Vašem vlastnictví bankovka zuhelnatělá, zetlelá nebo rozpadlá na drobné části nebo podobně poškozená, můžete je zaslat České národní bance se žádostí o posouzení a poskytnutí náhrady. V žádosti se uvede, jakým způsobem k poškození došlo, a zásilka se označí textem "Poškozené peníze". Česká národní banka může za takto poškozené peníze poskytnout náhradu vyměřenou jiným způsobem a v jiné výši, než je uvedeno ve výše zmíněných pravidlech, nesmí být ale nižší než tam uvedená. Za vyměření náhrady za poškozené bankovky, popřípadě mince, má Česká národní banka nárok na odměnu za poskytnutí peněžní služby.

Že se Vám dostala do rukou padělaná bankovka? A chcete ji udat? Má-li fyzická osoba podezření, že jí předkládané bankovky nebo mince jako zákonné peníze jsou padělané nebo pozměněné, může je tato osoba odmítnout přijmout. Právnické osoby takové bankovky nebo mince odeberou bez náhrady. O odebrání musí být předložiteli vystaveno potvrzení, jež musí obsahovat osobní údaje předložitelle, jeho adresu trvalého popř. i přechodného pobytu, číslo jeho dokladu totožnosti, druh a nominální hodnotu bankovky a její sérii a číslo nebo nominální hodnotu a letopočet ražby mince, počet kusů jednotlivých druhů a nominálních hodnot bankovek nebo mincí a jejich celkovou nominální hodnotu,

datum odebrání bankovek nebo mincí a název a sídlo právnické osoby, která je odebrala a podpis předložitel. Zajištěné peníze se zašlou právnické osoby k odbornému posouzení zkušebně platidel ústředí České národní banky v Praze. Odebrání bankovek nebo mincí oznámí právnická osoba, která je odebrala, bezodkladně orgánům policie nebo státního zastupitelství. Pokud odborné posouzení prokáže, že odebrané bankovky nebo mince byly padělané nebo pozměněny, zašle Česká národní banka oznámení o výsledku odborného posouzení právnické osobě, která bankovky nebo mince odebrala. Předložitel vyrozumí právnická osoba, která bankovky nebo mince odebrala, na jeho žádost. Zjistí-li však Česká národní banka, že odebrané bankovky nebo mince jsou pravé, vrátí je neprodleně předložiteli. Výsledek odborného posouzení oznámí Česká národní banka právnické osobě, která bankovky nebo mince odebrala.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Co jsou zaměstnanecké opce a jak funguje jejich zdanění v roce 2026](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc březen 2026](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [10 otázek pro ... Michala Kunu](#)
- [Souhrn významných událostí ze světa práva](#)
- [Rovné odměňování a transparentnost mezd: nové povinnosti zaměstnavatelů](#)